

Vorbereiding post 3

Er was eens ...

Groep 6-7-8

Welkom bij IVN Valkenswaard-Waalre

Dit is de digitale voorbereiding voor post 3:
Er was eens ... voor groep 6, 7 en 8.

Inhoud:

- Algemeen
- Verhaal
- Spel
- Werkblad
- Opruimen

Algemeen

- Zorg bij de post voor een tafel en zorg dat er bij de tafel genoeg stoelen staan voor de kinderen en voor uzelf.
- Bij de post horen drie informatieborden. Het bord met het schilderij wordt alleen voor groep 1-2 gebruikt. De andere twee borden worden voor groep 3 t/m 8 gebruikt.

- In het werkboek dat bij de post ligt, vindt u achter het tabblad 'Groep 6-7-8' op papier alle informatie over deze post.
- Neem voor het verhaal niet meer dan tien minuten de tijd en gebruik de rest van de tijd voor het spel.
- Het werkblad voor groep 6-7-8 kan op school worden gemaakt, dit hoeft niet op de post gedaan te worden.

WAT SCHIMMELT DAAR ?

WERKBOEK POST 3

ER WAS EENS ...

ivn natuur
educatie
Valkenswaard-Waalre

Verhaal

Op de post willen we de kinderen de volgende dingen duidelijk maken:

- Hoe het komt dat paddenstoelen en sprookjes bij elkaar horen
- Hoe een heksenkring ontstaat
- Wat heksenboter is
- Hoe de vliegenzwam aan zijn naam komt en hoe de vliegenzwam gebruikt werd
- Dat paddenstoelen zowel in oude als in moderne verhalen een rol spelen

We leggen eerst uit waarom paddenstoelen en sprookjes bij elkaar horen. Paddenstoelen hebben iets geheimzinnigs. Ze verschijnen plotseling zonder dat duidelijk is waar ze vandaan komen. Sommige paddenstoelen kun je eten, van andere die er soms sprekend op lijken word je heel erg ziek. Het leek alsof de paddenstoelen betoverd waren. Daarom ontstonden sprookjes en verhalen. Het goede in paddenstoelen werd in verband gebracht met elfjes, het slechte met de duivel en heksen.

We gaan daarna verder met de volgende teksten rechtsboven op het bord:

Paddenstoelen en kabouters

Mensen die van giftige paddenstoelen gegeten hadden, konden soms niet meer normaal zien. Het leek alsof de andere mensen die ze zagen, heel klein waren, net kabouters.

Paddenstoel

In de naam paddenstoel vinden we twee woorden: pad en stoel. Padden werden gezien als weerzinwekkende, giftige en enge beesten. Heksen en tovenaars hadden soms een pad als huisdier. Deze padden rustten uit op een stoel: de paddenstoel.

Op het bord vindt u voorbeelden van paddenstoelennamen die beginnen met:

elfen: elfenbankje, elfenschermpje

heksen: heksenbezem, heksenboleet

duivel en satan: duivelsei, satansboleet

Op het bord staat telkens een korte tekst over de desbetreffende paddenstoel. In het midden van het bord vindt u nog de heksenboter.

Heksenboter is geen schimmel, hoort ook niet bij de planten en niet bij de dieren, maar bij de slijmzwammen. Heksenboter leeft van bacteriën en schimmelsporen. Heksenboter kan zich voortbewegen en laat daarbij een slijmerig spoor achter.

Ten slotte vertellen we bij dit bord nog over heksenkringen

Een heksenkring is een kring van paddenstoelen. Vroeger dacht men dat een heksenkring ontstond op plaatsen waar 's nachts de heksen hadden gedanst.

Hoe ontstaat een heksenkring?

Uit een spore groeit een ondergrondse zwamvlok waarvan de zwamdraden in alle richtingen groeien, net als spaken van een wiel. Als de paddenstoelen gevormd worden staan deze min of meer in een kring. Elk jaar groeien de zwamdraden verder en wordt de kring die de paddenstoelen vormen groter.

De naam vliegenzwam

Vroeger doopten de mensen de hoed van deze paddenstoel in melk, waarna ze er een beetje suiker op strooiden. De vliegen die hiervan snoepten, gingen dood. Zo komt de vliegenzwam aan zijn naam.

De vliegenzwam was een gelukssymbool. In de vorige eeuw werd de vliegenzwam regelmatig afgebeeld op nieuwjaarskaarten. Ook nu nog zijn talloze voorwerpen voorzien van afbeeldingen van de vliegenzwam: sleutelhangers, tuinlampjes of postzegels.

Bij de post hebben we een aantal voorwerpen met afbeeldingen van de vliegenzwam. Ze zitten in een grote doos. U geeft aan iedere leerling een klein doosje en de kinderen mogen dan kijken wat in hun doosje zit en dit aan de andere leerlingen laten zien. Daarna de doosjes voorzichtig sluiten en weer terugleggen in de grote doos.

Op het bord staan nog twee teksten over de vliegenzwammen.

Wodan en de vliegenzwammen

De Germaanse god Wodan werd eens achterna gezeten door boze geesten. Hij vluchtte op zijn paard met acht poten. Waar de hoeven van zijn paard Sleipnir de rotsachtige bodem raakten, spatten rode vonken op. Elke vonk werd een rode paddenstoel met witte stippen: de vliegenzwam.

Vliegenzwammen en rituelen

Al lang weten de mensen dat de vliegenzwam een hallucinerende werking heeft. De vliegenzwammen werden vroeger, onder andere in Lapland en delen van Siberië, gegeten door de sjamaan. Onder invloed van de vliegenzwam kon deze geestelijke leider in contact komen met de geesten.

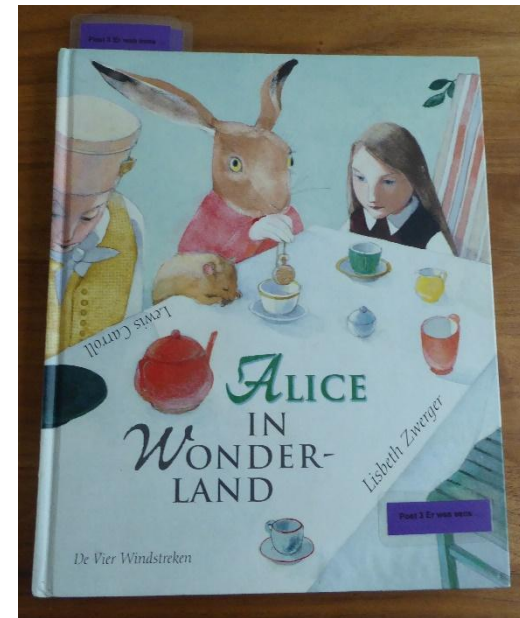
Lichtgevende paddenstoelen

Er bestaan lichtgevende paddenstoelen. Soms zijn alleen de schimmeldraden lichtgevend, soms de hoed of de plaatjes. Bij de honingzwam is het aangetaste hout lichtgevend. Tijdens de Eerste Wereldoorlog droegen soldaten in de loopgraven zulke stukjes hout op hun helm. Zo botste men in het donker niet voortdurend op elkaar terwijl de vijand het zwakke licht niet kon zien.

Er bestaan oude verhalen over paddenstoelen, maar ook nieuwere. Deze staan rechtsboven op het bord. Over **Mario** en de paddenstoelen die in de Mario spellen voorkomen, kunt u het beste de kinderen zelf laten vertellen.

In **Alice in Wonderland** beleeft Alice allerlei avonturen. Zo ontmoet Alice een rups die op een paddenstoel zit. Door te eten van de paddenstoel, verandert Alice van grootte. Als ze van de ene kant van de paddenstoel eet, dan wordt ze langer, als ze van de andere kant eet, dan krimpt ze. Op de post ligt een boek met illustraties die u aan de leerlingen kunt laten zien.

Op het bord vindt u nog meer verhalen:

- over keizer Claudius die vermoord werd met behulp van de groene knolamaniet
- over het judasoor
- over bliksem en paddenstoelen
- over de houtknotszwam

Als er nog tijd is, dan kunt u de desbetreffende teksten voorlezen.

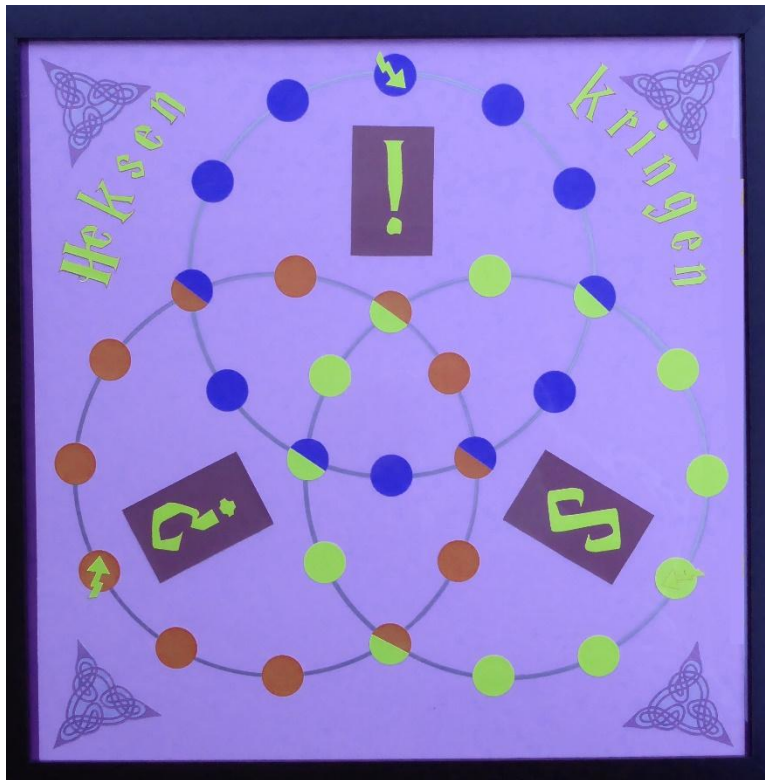

Bij de post staan bakjes met sommige van de paddenstoelen waarover verteld is. Laat deze aan de leerlingen zien.

Daarna is het tijd voor het spel.

Spel

Spelbord

Doos met spelmateriaal

Inhoud doos met spelmateriaal

Bak en dobbelsteen

3 doosjes met elk 20 schijfjes

Doosje met Superpaddenstoelkaarten

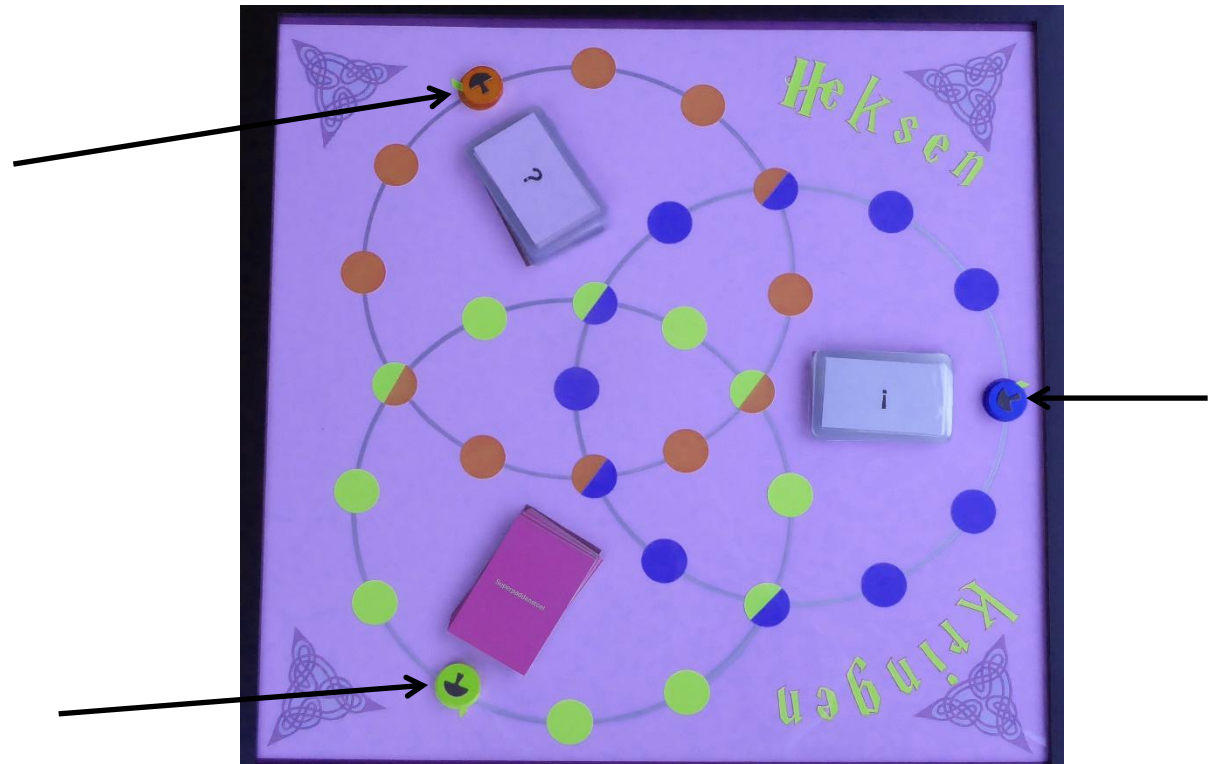
Doosje met ?-kaarten en !-kaarten

De spelregels vindt u in het werkboek achter het tabblad 'groep 6-7-8'.

Doel van het spel

De spelers worden in 3 groepjes verdeeld. Elke groepje krijgt een bakje met 20 schijfjes (paddenstoelen) van één kleur (rood, blauw of geel). Ieder groepje streeft ernaar om een volledige heksenkring te maken met de eigen kleur paddenstoelen. Als de tijd om is zonder dat dit gelukt is, dan wint het groepje met de meeste paddenstoelen in de heksenkring.

Leg de stapel ‘?-kaarten’, ‘!-kaarten’ en de ‘superpaddenstoel-kaarten’ ondersteboven op het spelbord op de gemarkeerde vakjes. Op de rondjes die ook op het bord met een pijl gemarkeerd zijn, legt iedere groep alvast 1 paddenstoel.

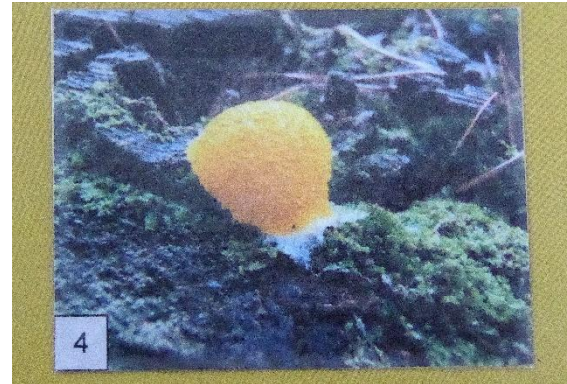
Om de beurt gooit iedere groep met de dobbelsteen. De betekenis van de symbolen op de dobbelsteen vindt u op de volgende blz.

	De groep mag 1 paddenstoel op de heksenkring leggen.
	De groep mag 2 paddenstoelen op de heksenkring leggen.
	De groep mag 1 paddenstoel van een tegenstander van het bord halen.
	Een kaart van de ‘?-kaarten’ pakken. Als de vraag goed beantwoord wordt, dan mag de groep 1 paddenstoel op de heksenkring plaatsen.
	Een kaart van de ‘!-kaarten’ pakken en uitvoeren wat er op de kaart staat.
	Een ‘Superpaddenstoelkaart’ pakken. Als de groep weet wat er op de foto staat, dan mag 1 paddenstoel in een superpaddenstoel (zie dia 24) veranderd worden.

Er zijn 3 soorten kaarten in het spel.

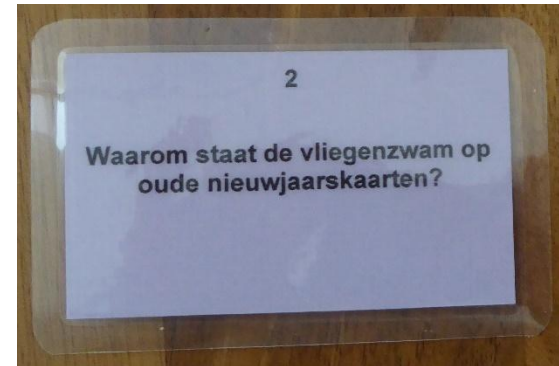
Superpaddenstoelkaarten

Op deze kaarten staat een foto van een paddenstoel of een slijmzwam. Alle kaarten hebben een nummer en in het werkboek vindt u de lijst met de namen die erbij horen.

'?-kaarten'

Op deze kaarten staat een vraag over een onderwerp dat op het bord behandeld is. De kaarten zijn genummerd en de antwoorden voor de '?-kaarten' vindt u in het werkboek.

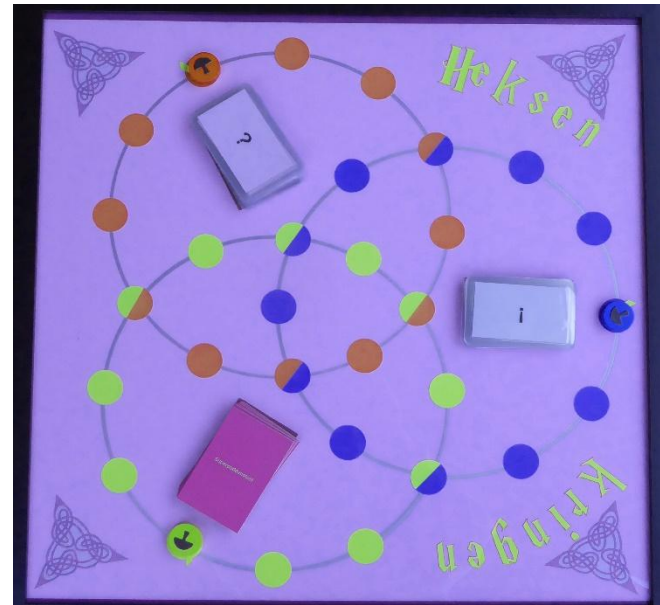
'!-kaarten'

Op deze kaarten staan opdrachten.

Opmerkingen

Een paddenstoel mag alleen op een rondje gezet worden dat de eigen kleur heeft of voor de helft de eigen kleur heeft. Bijvoorbeeld een rode paddenstoel mag op een rood, roodgeel of blauwrood rondje staan. Het rondje mag verder vrij gekozen worden.

Superpaddenstoelen mogen alleen op een veld staan dat helemaal de eigen kleur heeft.

Een superpaddenstoel mag nooit door een tegenstander verwijderd worden.

Een gewone paddenstoel verandert in een superpaddenstoel door er een tweede paddenstoelschijfje op te leggen.

Deze regels gelden altijd, ook bij de opdrachten van de “ !-kaarten”. Als een opdracht daardoor niet mogelijk is, dan vervalt de opdracht.

Als een groep paddenstoelen mag leggen, maar geen rondjes meer vrij heeft in de eigen heksenkring, dan gaat de beurt naar de volgende groep.

Wie als eerste de heksenkring vol heeft, wint het spel. Meestal zal dit niet lukken. In dat geval telt iedere groep de eigen paddenstoelen in de heksenkring. Een superpaddenstoel telt als 2 paddenstoelen.

Leg na iedere groep leerlingen de paddenstoelen op kleur gesorteerd terug in de doosjes. U kunt ook alvast de kaarten weer op het spelbord leggen zodat alles klaar is voor de volgende groep.

Werkblad groep (5-)6

Hiernaast ziet u het werkblad voor groep (5-)6. De leerlingen moeten de namen van de paddenstoelen afmaken.

Wilt u het werkblad bij het IVN maken, zorg dan voor potloden op de post. Een oplossing van het werkblad zit in het werkboek.

	3. Er was eens ...	Groep 5-6	
<p>Paddenstoelen en sprookjes horen bij elkaar. Dat zie je hieronder wel. Maak de namen van deze paddenstoelen af. Als je nog meer namen van paddenstoelen weet die in dit rijtje passen, schrijf ze er dan maar bij.</p> <p>Kies uit: bankjes, zwam, kring, boleet, ei, boter, bezem, oor, boleet, scherpjes, zwam.</p> <p>Heksen..... Duivels..... Elfen..... Heksen..... Judas..... Heksen..... Elfen..... Heksen..... Vliegen..... Satans..... Parasol..... ....</p> 			

Opruimen

Na de laatste groep spel opruimen en tafel/stoelen rechtzetten.

De materialen gaan door veel handen. We nemen aan dat iedereen hiermee voorzichtig is, maar toch kan er iets kapot gaan of kwijt raken. Meld dit s.v.p. meteen bij degene die vanuit het IVN de ochtend/middag begeleidt, of bij de leerkracht.

Heeft u opmerkingen of vragen voor het IVN? Deze kunt u doorgeven aan de organisatie.

Bedankt voor uw medewerking en veel succes en plezier met het bezoek aan ***Wat schimmelt daar?***